

دانشگاه تهران
دانشکده بهداشت

پایان نامه

برای دریافت درجه فوق لیسانس علوم بهداشتی در رشته آمار
زیستی و بهداشتی

موضوع

بررسی ده سال مرگ و میر در شهرداری

از اول فروردین ماه ۱۳۵۲ تا آخر اسفند ماه ۱۳۶۲

استاد راهنما

دکتر عباس سینگ

نگارش

محمد سین احمدیه یزدی

سال تحصیلی ۶۴-۱۳۶۳

۱۰۱۹۶

تقدیم به :

همسر صبور و فرزندان عزیزم که

مشقات دوران تحصیل را صمیمانه

تحمل نمودند

۱۰۱۹۶

تقدیم ہے :

استاد ظم آمار

جناب آقای دکتر کاظم محمد

تقدیم به :

استاد ارجمند جناب آقای دکتر عباس سینگ
که راهنمایی اینجانب را در انجام این
تحقیق بمعهد داشته‌اند

تقدیم به :

اعضای محترم هیئت داوران و کمیته راهنما

استاد عزیز و ارجمند جناب آقای دکتر محمود محمودی

استاد عزیز و ارجمند جناب آقای پرویز کمالی

استاد عزیز و ارجمند جناب آقای دکتر داریوش پرویز پور

و با تشکر از همه اساتید بزرگوار به ویژه

جناب آقای دکتر حسین ملک افغانی

که در تمام طول تحصیل با تشویق و راهنماییهای

خود مرا یاری نموده اند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول :
۱	مقدمه
۳	تاریخچه دفن اموات در شهر یزد
۴	تسهیلات و امکانات بهداشتی درمانی شهر یزد
۶	مشخصات جغرافیائی و طبیعی یزد
۷	مشخصات جمعیتی یزد
۷	مشخصات شهر یزد
۹	علت انتخاب موضوع
۹	اهمیت موضوع
۱۰	هدف
۱۱	سوابق طرح و مروری بر اطلاعات موجود
۱۹	تعاریف
	فصل دوم :
۲۵	روش پژوهش
۲۲	گروه بندی بیماریها
۲۲	روش برآورد جمعیت
۴۰	هرم سنی جمعیت شهر یزد (سال ۱۳۵۵)
	فصل سوم :
۴۲	بافته های پژوهشی . جداول و نمودارها
۴۴	جمعیت برآورد شده شهر یزد به تفکیک جنس

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴۷	توزیع تلفات شهريزد به تفكيك جنس در سالهاي مختلف
۴۸	توزیع تلفات شهريزد بر حسب گروههاي سني و سالهاي موردبررسی به تفكيك جنس
۵۴	توزیع تلفات شهريزد بر حسب گروههاي بيماري و جنس
۶۱	توزیع میانگين وانحراف معيار سن فوت شدگان بر حسب سال به تفكيك جنس
۶۲	توزیع میانگين سني فوت شدگان بر حسب سال به تفكيك جنس
۶۳	رتبه بندي گروههاي هفده گانه بيماريها بترتيب اهميت
۶۸	توزیع مرگ و مير بر حسب سن و علت مرگ به تفكيك جنس
۷۷	توزیع ميزانهاي مرگ و مير اختصاص سني و جنسي به تفكيك سال
۸۹	تعداد تولد ثبت شده توسط ثبت احوال و مرده - متولد شده طبق آمار گورستان بر حسب سال به تفكيك جنس
۹۰	نمودار ميزان مرگ و مير خام در سالهاي موردبررسی به تفكيك جنس
۹۱	طرح نمونه گيري از خانوار شهريزد
۹۵	تعداد خانوار و جمعيت سال ۱۳۶۲ به تفكيك جنس در مناطق شش گانه شهريزد
۹۶	نتايج طرح نمونه گيري از خانوار شهريزد
۹۹	بعضی نسبتها و نرخهاي حاصل از طرح نمونه گيري از خانوار شهريزد

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۰۰	پرسشنامه طرح نمونه‌گیری از خانوار شهریزد
۱۰۱	نقشه مناطق شش‌گانه شهریزد
	فصل چهارم:
۱۰۴	* بحث و تفسیر نتایج، نتیجه‌گیری و پیشنهادات
	همبستگی میزان تولد و میزان مرگ و میر در -
۱۱۹	شهریزد در طول ده سال
۱۲۱	پیشنهادهای
۱۲۲	اشکالات
	فصل پنجم:
۱۲۴	- خلاصه بزبان فارسی
۱۲۸	- خلاصه بزبان انگلیسی
	* منابع و ماخذ

فصل اول:

- مقدمه .
- هدف و اهمیت موضوع .
- مروری بر اطلاعات موجود .
- تعریف واژه ها .

مقدمه :

حفظ جان و صیانت ذات علاوه بر اینکه یک حس غریزی مشترک در ضمیر تمام جانداران است از دستورات موه کدالهی و از زمره واجبات مذهبی نیز میباشد. دین مبین اسلام در این مورد بسیار سفارش نموده و قوانین و دستورات جامعی جهت جلوگیری از تلفات و مرگ و میر و حفظ سلامت و بقای نسل دارد. بطوریکه قتل نفس را بزرگترین گناه و حتی خودکشی و سقط جنین عمدی را از گناهان کبیره بحساب میآورد و اولیاء را مسئول حفظ جان اطفال خود میدانند اصولاً "مسئله مرگ بویژه وقتی مربوط به کودکان، اطفال و نورا دان باشد مورد تنفر نسل بشر بوده و همیشه انسان در کشاکش زندگی، قسمت اعظم تلاش و فعالیت خود را در راه مبارزه با این واقعه و حل این مسئله صرف نموده است. اگر چه تاکنون کسی در این امر موفق نبوده است ولی به تعویق انداختن آنها موفقیت بزرگی محسوب میشود.

در جریان این تجربیات و تلاشها از سحر و جادو - اوراد و رقصهای دوران جاهلیت عطارها و حکیمباشیها و علمای قرون وسطی تا علوم پیشرفته پزشکی - بهداشت - دارو - سازی و جراحی و صنایع عظیم و حرف وابسته به آن همه درگیر مبارزه بی امان با عوامل بیماری، امراض و حوادث مرگ آفرین - بیماریهای ژنتیکی و حتی کهولت بوده و سعی در شناسائی علل و سیستم عملکرد آن داشته اند.

یکی از ابزارهایی که در پیشرفت علم پزشکی و بهداشت بسیار مفید واقع شده علم

آمار و دستاوردهای آن میباشد که محققین و پژوهشگران با کمک آن یافته‌های خود را تحلیل و با بیان اعتبار علمی، کاربرد آن را ارزشیابی میکنند و خلاصه علم آمار وسیله تحقیق است و تحقیق علمی هم مبنای پیشرفت علوم میباشد.

در این رساله تحقیقی کم و کیف تلفات شهریزد و علل آن را بر حسب گروه‌های سنی و جنسی در طول ده سال مورد تحقیق قرار داده ایم. با میدانی که برای متخصصان ویرنا مه‌ریزان امر بهداشت و درمان در جهت کاهش مرگ و میر و افزایش طول عمر مفید واقع شود.

این بررسی نتیجه جمع آوری و تحقیق درباره مرگ و میر بیش از سیزده هزار نفر در طول ده سال در شهریزد است که کلیه مراحل آن از قبیل جمع آوری اطلاعات تنظیم جداول و محاسبات توسط اینجانب انجام گردیده است.

* تاریخچه دفن اموات در شهریزد:

شهریزد در قدیم دارای دو گورستان رسمی بوده بنام‌های "جوی هرهر" و "سید- صحرا" که مردم عادی در آن دفن میشده اند ولی گورستانهای محدود و اختصاصی نیز مثل اما مزاده جعفر وجود داشته که تعداد محدودی میت در آن دفن میشده اند جواز دفن اغلب روی سرسرخه یا کاغذ عادی بوده که اکثرا "در دفاتر گورستان ثبت میشده از سال ۱۳۴۵ از طرف بهداری این جوارها بصورت کارتهای استاندار تهیه و در اختیار پزشکان قرار داده شد و در جمع آوری آن نهایت دقت بعمل آمد، و چون استان یزد وابسته به استان اصفهان بود به آنجا ارسال و استخراج و نتیجه به تهران فرستاده میشد. از سال

۱۳۵۰ که یزد بصورت اسان مستقل در آمد به تبع آما مرگ و میر آنهم در خود یزد استخراج شده و به تهران ارسال میشد ولی هنوز به علت تعدد مراکز دفن و عدم توجه بعضی از پزشکان همه جوازهای دفن بر روی کارت های استاندارد نوشته نمیشد و چون بهداری به گو رستانها فشار میآورد که سایر انواع جوازها را قبول نکند تنها کارت های استاندارد را به بهداری ارسال میکردند همانطور که آمار (جدول الف) نشان میدهد تا سال ۱۳۵۴ که گورستان واحدی برای یزد بنام خلدبرین تاسیس شد این ارقام نسبت به ارقام گزارش شده توسط اداره ثبت احوال کسری مشهودی دارد. لذا آمار ۱۰ سال تلفات یزد را که از فرمهای اداره ثبت احوال استخراج شده در این جدول با ارقام استخراج شده از کارت های جواز دفن مقایسه شده و نمودار شماره ۱ تغییرات و مقایسات این دو آمار را نشان میدهد.

*** تسهیلات و امکانات بهداشتی درمانی شهر یزد:**

شهر یزد یکی از معدود شهرهای ایران است که از نظر تسهیلات و امکانات بهداشتی درمانی (نسبت به سایر شهرهای ایران) وضع بسیار خوبی دارد در سال ۱۳۶۲ که آخرین سال بررسی این تحقیق بوده بعضی از امکانات و تسهیلات بهداشتی درمانی موجود در شهر یزد چنین بوده است.

- تعداد پزشک متخصص ۷۷ نفر
- تعداد پزشک عمومی ۵۶ "
- جمعیت نسبت به پزشک ۱۵۵۰ "
- تعداد دندانپزشک ۱۳ "
- جمعیت نسبت به دندانپزشک ۱۵۸۰۰ "
- تعداد داروساز ۲۸ "
- تعداد بیمارستان ۱۰ باب
- تعداد تخت بیمارستان ۱۰۷۰ تخت
- جمعیت نسبت به تخت بیمارستانی ۱۹۲ نفر
- تعداد درمانگاه ۲۶ باب
- جمعیت نسبت به درمانگاه ۷۹۰۰ نفر
- تعداد آزمایشگاه ۱۴ باب
- تعداد فیزیوتراپی ۲ "
- تعداد رادیولوژی ۱۱ "
- تعداد داروخانه ۱۵ "
- جمعیت نسبت به داروخانه ۱۳۷۰۰ نفر

* مشخصات جغرافیائی و طبیعی یزد :

استان یزد با مساحت ۶۳۴۵۲ کیلومتر مربع در ۳۱ درجه و ۵۳ دقیقه عرض شمالی و ۵۴ درجه و ۲۵ دقیقه طول شرقی در ارتفاع ۱۲۳۴ متر از سطح دریا در دشت وسیعی قرار گرفته است که از شمال به کویر نمک از مشرق به خراسان از جنوب به کرمان و فارس و از مغرب به استان اصفهان محدود است. طبق آخرین تقسیمات کشوری این استان شامل ۵ شهرستان، ۸ شهر، ۱۱ بخش، ۲ دهستان، ۱۱۱۴ روستای باسکنه و ۱۱۱۶ روستای خالی از سکنه است. مرتفع ترین کوه استان یزد شیبرکوه است که با ارتفاع ۴۰۷۰ متر از سطح دریا در جنوب غربی شهر یزد واقع شده است. وجود این کوهستان و ارتفاعات منشعب از آن در این دشت کویری، تولید بارندگی و هوای معتدل میکند. بهمین دلیل هم بسیاری از آبادیهای یزد، در دامنه این ارتفاعات واقع شده‌هاست پر جمعیتی را نسبت به سایر نقاط این استان تشکیل داده و فرم زندگی نوع بیماری و حتی قیافه افراد این منطقه با افراد سایر نقاط استان فرق میکند. در یزد رودخانه دائمی وجود ندارد و فقط در موقیع بارندگی زیاد در فصل بهار چند رود کوچک بوجود می‌آید. از مشخصات آب و هوای یزد خشکی شدید هوا و کمی بارندگی و اختلاف درجه حرارت زیاد بین شب و روز و تابستان و زمستان میباشد. این اختلاف درجه در سال به ۶۰ درجه سانتی گراد میرسد. میانگین بارندگی در سال ۵۵ میلیمتر میباشد. بادهاییکه در یزد میوزد به سه دسته

تقسیم میشوند با دهای شمالی که از طرف شمال غربی به جنوب شرقی و در بعضی اوقات بهار و تابستان میوزدوبا خود مقداری رطوبت دارد. با دهای تیکه از طرف شمال شرقی به جنوب غربی در بعضی از روزهای بهار و پائیزی میوزدوبا خود ریگهای روان و گرما و گاهی طوفانهای شدید میآورد. با دهای جنوبی که در تابستان میوزدوبا باعث خشکی و گرمی هوا میشود.

* مشخصات جمعیتی :

طبق سرشماری مرکز آمار در سال ۱۳۴۵ این استان دارای ۲۸۱۱۵۸ نفر جمعیت و در سال ۱۳۵۵ دارای ۳۵۶۲۱۸ نفر جمعیت بوده که رشد سالانه این ده سال معادل ۲/۴۰ درصد میباشد.

در این استان نسبت شهرنشینی ۶۱ و نسبت جنسی ۱۰۱ و تراکم نسبی جمعیت ۶ تا ۷ نفر در کیلومتر مربع میباشد.

* شهر یزد :

شهر یزد که بررسی تلفات ده ساله آن موضوع این تحقیق میباشد یکی از قدیمیترین شهرهای ایران است که بنا م کثه یا کته معروف بوده و سپس بنا م ایساتیس و بعدها بنا م یزد خوانده شده است. این شهر که به پایتخت کویر نیز شهرت دارد، در کنار کویر لوت از یک طرف و شیرکوه از طرف دیگر قرار دارد، شهر یزد با جمعیتی فعال که از نظر درآمد سرانه وضع خوبی را دارد. هم مها جرفرست است و هم مها جریذیر. این شهر تقریباً در مرکز